Analizy OSW

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH 24.09.2026 www.osw.waw.pl

# Wyważanie otwartych drzwi: umowa między USA, Danią i Grenlandią

Piotr Szymański, Andrzej Kohut

22 września po ośmiomiesięcznych negocjacjach Stany Zjednoczone, Dania i Grenlandia zawarły porozumienie uzupełniające duńsko-amerykański układ o obronie wyspy z 1951 r. Dokument potwierdza pełen wojskowy dostęp USA do Grenlandii, gwarantując możliwość rozbudowy i modernizacji bazy Sił Kosmicznych USA w Pituffik oraz ustanowienia dodatkowych baz w Narsarsuaq i Mestersvig. Strony mogą inicjować powstanie nowej infrastruktury wojskowej, ale wymaga to trójstronnych konsultacji. Wprowadzono formalny zakaz trwałej obecności wojskowej i budowy obiektów militarnych na wyspie dla państw spoza NATO. Bazy wojskowe mają podlegać szczególnemu zabezpieczeniu kontrwywiadowczemu, a bezpośrednie inwestycje zagraniczne we wrażliwych obszarach – np. infrastruktury krytycznej i górnictwa – spoza państw NATO (z wyłączeniem partnerów Sojuszu) i UE będą przedmiotem specjalnej autoryzacji. Umowa wejdzie w życie po zatwierdzeniu przez parlamenty Danii i Grenlandii.

Porozumienie stanowi kompromis, który wszystkie strony mogą przedstawiać jako sukces, i prawdopodobnie zakończy transatlantyckie napięcia wokół Grenlandii. Waszyngton potwierdził kontrolę nad bezpieczeństwem wyspy wobec rosnącego międzynarodowego zainteresowania Arktyką, choć de iure i de facto wynika ona z wcześniejszych umów i praktyki ich implementacji. Kopenhaga zabezpieczyła integralność terytorialną Królestwa. Dla Nuuk kluczowe punkty dotyczą prawa do samostanowienia.

**Komentarz**

- **Dla USA umowa potwierdza przynależność Grenlandii do północnoamerykańskiej strefy bezpieczeństwa wobec aktywności Rosji i Chin w Arktyce.** Zabezpiecza też miejsce Grenlandii w przyszłym systemie wielowarstwowej obrony przeciwrakietowej, tzw. Złotej Kopule. Plan wzmocnienia obecności wojskowej USA na wyspie, choć na skalę daleko mniejszą niż w trakcie zimnej wojny, wpisuje się w osobiste zainteresowanie Donalda Trumpa Arktyką, widoczne także w rozbudowie amerykańskiej floty lodołamaczy. Przed wyborami połówkowymi do Kongresu prezydent będzie przekonywać, że osiągnął wszystkie cele wobec wyspy bez konieczności jej zakupu. Trump potrzebował sukcesu na arenie międzynarodowej, który choć częściowo odwróciłby uwagę od przedłużającej się wojny z Iranem. Według najnowszego sondażu CNN zaledwie 29% ankietowanych obywateli USA pozytywnie ocenia jego sposób prowadzenia polityki zagranicznej.

- **Stany Zjednoczone poniosły znaczne straty wizerunkowe w Danii i na Grenlandii, a także wśród pozostałych sojuszników.** Ewentualne działania Waszyngtonu na rzecz stowarzyszenia Grenlandii z USA będą napotykać silny opór jej mieszkańców. Do wypracowania porozumienia potwierdzającego dotychczasowe status quo i praktykę trójstronnej współpracy w ramach NATO przyczyniło się najprawdopodobniej pragmatyczne podejście sekretarza stanu Marca Rubio. Umowa została zaprojektowana jako aktualizacja porozumienia z 1951 r., by uniknąć głosowania w Senacie. Zgodnie z konstytucją traktaty negocjuje prezydent, ale do ich przyjęcia potrzeba rezolucji popartej przez co najmniej dwie trzecie senatorów. Biorąc pod uwagę, że politykę Trumpa wobec Grenlandii i Danii krytykowali zarówno demokraci, jak i część republikanów, głosowanie nowego traktatu w Senacie mogłoby zniweczyć potencjalne zyski polityczne przed wyborami.
- **Dla Kopenhagi rozwiązanie sporu o Grenlandię oznacza przede wszystkim zachowanie integralności terytorialnej Królestwa i statusu państwa arktycznego. Dania pokazała, że małe państwo – przy umiejętnym użyciu środków dyplomatycznych i wojskowych – jest w stanie zabezpieczyć swoje kluczowe interesy w relacjach z mocarstwem.** Z perspektywy Kopenhagi istotne jest wygaszenie kryzysu w stosunkach z najważniejszym sojusznikiem, a tym samym punktu zapalnego w NATO. Dla dysponującej niewielkim potencjałem wojsk lądowych Danii utrzymanie sił wielkości batalionu na odległej Grenlandii w celu zademonstrowania USA swojego zaangażowania w obronę wyspy – kosztem zdolności do np. wzmocnienia kontyngentu na Łotwie – byłoby na dłuższą metę problematyczne. Istotne dla Kopenhagi w trakcie negocjacji z Waszyngtonem było też zbliżenie z Nuuk w kontekście nierzadko trudnych stosunków dwustronnych w przeszłości. Bez współpracy Danii i Grenlandii administracja Trumpa miałaby większe pole manewru do rozgrywania przeciw sobie obu części Królestwa.
- **Grenlandia liczy na uspokojenie relacji z USA i ustanie presji ze strony administracji Trumpa.** Nowe porozumienie zawiera wiele korzystnych dla Nuuk postanowień w zakresie ochrony środowiska i tradycyjnego stylu życia Inuitów, a także perspektywę korzyści gospodarczych z rozbudowy amerykańskiej obecności wojskowej na wyspie. Fundamentalne znaczenie dla Nuuk ma jednoznaczne potwierdzenie przez USA prawa do samostanowienia Grenlandii, choć jednocześnie jej rząd zobowiązał się do honorowania umowy (również w sferze ograniczeń dotyczących inwestycji zagranicznych) i utrzymania członkostwa w NATO w – mało obecnie prawdopodobnym – przypadku ogłoszenia niepodległości. Grenlandia liczy także, że wzmożone zainteresowanie wyspą przełoży się na nowe projekty górnicze i rozwój turystyki.